

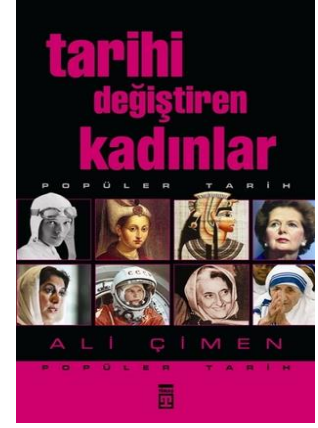
Biyolojik Kader

Tarihi Deęiřtiren Kadınlar, Ali imen, Timař Yay., İstanbul 2019, 480 s.,

ISBN 9786050830262

Sümeyye M. Doęan¹

Ali imen'in gelecekte ülkesine dünya tarihi alanında önemli bir seri ile hizmet etmesine ilham verecek olan uluslararası gazetecilik serüveni, 1991 yılında İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü okurken başlar. 1971 Üsküdar doğumlu imen, İstanbul'dan yurt dışına açılarak zamanla dünyanın birçok ülkesinde görev yapar. Uluslararası basın kartı sahibi olan imen'in gazetecilik dışında çevirmen, muhabir, redaktör ve editörlük olarak da görev yaptığı gibi bildiği diller İngilizce, Almanca, Hollandaca ve Fransızcadır.

10 kitaplık bir set olarak yazılması planlanan Tarihi Deęiřtirenler Serisinden, *Tarihi Deęiřtiren Askerler ve Tarihi Deęiřtiren Savaşlar* kitabının askeri okullarda yardımcı ders kitabı olarak okutulması ve seriye gelen olumlu okuyucu yorumları serinin ömrünün uzatılmasına vesile olur. Serinin řu an bir sonunun olduğunu belirtmeyen yazar, yakın zamanda serinin beş kitabını güncelledi.

Popüler Tarih olarak geçen bu seriler akıcı ve açık üslubuyla belgesel izliyor gibiyken bilgileriyle de akademik ciddiyet içinde ve olabildiğince objektif... Bu yazıda ele alınan "*Tarihi Deęiřtiren Kadınlar*" kitabıyla da yaşadığı devrinin en büyük rollerinden birini oynayan kadınları anlatırken ne gereksiz övgü ne liyakat eksikliği var. İlham veren kadınların dışında olumsuz örneklerin de yer aldığı kitapta, detaylı tarihi derinliğe dalmadığınız için çabuk okunan bu üslubunu gazeteci olma yanına bağlıyor yazar. Ve yazarken, okuyucuyu özellikle tarihin bir aktörü haline getirerek nakletmeye çalıştığını söylüyor.

¹ sumeyyedgn@gmail.com

(Bu yazı Young Academia, Server Genç Hanımlar Derneęi ve İdeal Bilge Gençlik Spor ve İzcilik Kulübü Derneęi iş birliğinde Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer yönetiminde "Modern Dünya ve Yeni Riskler Yazarlık Atölyesi" kapsamında üretilmiştir.)

...

Günümüzde erkeklerin bir yerlere gelmesi ne kadar doğal ve mümkünse bu durum kadınlar için çoğu zaman engebeli arazi uzun mesafe yarışı... Gelişimleri için kendi çabasıyla bir yerlere gelen kadınların dışında çoğu, baskıya ve engele direnme gücü bulamadığı için silik hayatlar yaşamıştır. Bu doğal olmaması gereken süreç şimdiki zamanda aşılmaya çalışılıyor olsa da yakın zamana kadar doğal bir süreçti. Peki, bu durumu asırlar öncesinde hayal edebilir miyiz? Asil bir ailenin çocuğu değilseniz ya da bir şekilde size miras kalan güçlü bir geçim kaynağınız, toprağınız yoksa değer görmediğiniz o geçmiş dönemde.

Yazarın ifadesiyle her zaman "*en iyi yardımcı oyuncu*" rolü müdür kadınlara düşen? Kitapta, tüm görmezden gelinmesine rağmen başa geçecek kadınlara, öne çıkmaya gerek duymadan arkada iyi iş yapanlara, kendilerini Allah'tan geldiğine inandıkları ilahi mesaja adayanlara, iktidar hırsıyla yanıp tutuşanlara kadar birçok kadının hayatı anlatılmış. Ayrıca okurken sayfaları çabuk bitirmek isteyeceğiniz zulmünden korkulan kadınlar da var.

İlahi Övgüye Layık Olanlar

Firavun eşi olmanın Allah'ın övgüsünü almaya engel olmadığı, Allah'tan başka kimseden korkmayan cesur kadın, **Hız. Asiye.**

Allah'ın övgüsüne mazhar olan topluluklardan biri olan İmran ailesinin ve bir duanın en güzel örneği olan **Hız. Meryem.**

Kız çocuklarının gömüldüğü zamanda ticaretle uğraşan ve rivayete göre mallarını ancak 80 bin devenin taşıyabildiği, zenginliği kadar edebiyetle de bilinip "Tahire" olarak adlandırılan, bu çağ dönemin en saygın insanlarına girebilen, 24 yaşındaki Efendimizin (sav) değerini kavrayabilecek ileri görüşü olan ve ilerde Allah'ın kendisine övgüyle selam göndereceği, **Hız. Hatice.**

Demir Leblebiler

Dışarda monarşi, içerde kıtlık varken gözünü imparatorluğa diken, dillere düşen güzelliğinin oysa sadece çok iyi bir akıl taktikçisi oluşundan geldiği, **Cleopatra.**

Osmanlı'nın ilk kez Hristiyan güce toprak kaptırdığı kişi, **Büyük Katerina.**

Ülkesine altın çağ yaşatan, etrafında bilge danışmanlarını tutmaya özen gösteren politik bilinci yüksek; **Kraliçe I. Elizabeth.**

Devrimcilerin piri, Polonya ve Alman sol hareketinin yıldızı Lenin'e kafa tutmuş, Sosyalist Hacı **Rosa Luxemburg**.

Yardım Melekleri

Öldüğünde 1000'in üzerinde okula ismi verilen, tıbbi yardım için savaş savaş gezen ve yoğun çalışmasından dolayı *kronik yorgunluk sendromu* hastalığına yakalanıp önce gözlerini sonra hayatını kaybeden, doğumuyla Uluslararası Hemşireler Gününün kutlandığı, **Florence Nightingale**.

12 yaşındayken kendini dine adamaya karar veren, ölmeden önce 100'ün üzerinde ülkede 500'den fazla yardım kurumu kurulmuş, "fakirlerin en fakirine" yardım etmeyi vizyon ve misyon edinerek dünyanın en büyük ve en kapsamlı yardım teşkilatlarından birini kuran, **Rahibe Teresa**.

Radyoloji biliminin kurma temellerini atarken bedenini bilime feda ederek aşırı radyasyondan ölen, kanser tedavisinde kullanılan kemoterapinin (curieterapi) soyadından ilham alındığı, iki Nobel ödülü sahibi olan ve ilk Nobel ödülü alan kadın, **Marie Curie**.

Zehirli Çiçekler

Bir insan ancak bu kadar vahşi olabilirdi dedirten ve genç kızların kanını içerek kan emici vampir hikâyelerine ilham olan, Kanlı Kontes, **Elizabeth Bathory**.

Esir kamplarında duyduğumuz akıl almaz işkencelerin sorumlularından biri olan Karl ve Ilse Koch çiftinin terör estirdiği zulüm kamplarında, adeta zulmün ve katil olmanın da bir sınırı olmalı diyerek 'aşırı zalimlik, yolsuzluk ve onursuzluk' suçlamasıyla yargılanan, **Ilse Koch**.

Tüm amacı ülkesine komünizmi hüküm sürmek olan kral Mao Qing'in eşi ve daimî destekçisi olan, Kültür Devrimi ile Çin Kültürünü bitirmek için kendilerine engel olabilecek sayısız devlet adamlarını, sanatçıları, öğretim görevlilerini, öğrencileri öldürdükten kralın ölümüyle ülkeyi felakete sürüklemeye devam eden, **Jiang Qing**.

Değer Savaşçıları

Tom Amca'nın Kulübesi kitabında kölelik sistemine getirdiği eleştirel yaklaşımıyla Amerika'nın ikiye bölüneceği bir iç savaşa sebep olacak kadar kalemini keskin kullanan ve sonunda köleliğin kâğıt üzerinde dahi olsa kaldırılmasına sebep olan özgürlük savaşçısı, **Harriet Beecher Stowe**.

Kâğıt üzerinde kölelik kalkmış olsa da ırkçılığın son sürat devam ettiği bir dönemde, bu aşağılanmaların bir tanesi olan, otobüste siyahların beyazlara yer verme zorunluluğuna nihayet dayanamayıp karşı çıkarak tutuklanan, böylece Amerika'da ırkçılığın tekrar gündeme gelmesini sağlayarak büyük bir ses getiren, **Rosa Parks**.

J.P. Sartre'dan ayrı düşünilemeyen, yaptıklarıyla değil zihinlerde devrim yapan, özellikle kadınların yaşamlarını ve maruz kaldığı davranışları sorgulamaya cesaret gösteren ve başkalarına da sorgulattıran feminizmin anası, **Simone de Beauvoir**...

Üzücü Bir Nokta: Anastasia Terörü

İlk olarak bu kitap için yazara teşekkür etmek istiyorum, genel kültür, ilham ve bilgi dolu bir kitap sunduğu için bize. Ama kitapta eksik bulduğum iki kısmı oldu: Çoğunluğu yabancı uyruktan olan bu kadınlar arasından Türk soylarından tanınmaya değer olanlarının eksikliğini hissettim. Mesela Hüma Hatun'un, oğlu II. Mehmed'in Fatih Sultan Mehmet olmasındaki rolü... Bu yazıyı yazarken kitabın güncelleniyor olduğunu öğrenmişim belki de yeni halinde yer almıştır.

En önemli bulduğum nokta ise: Osmanlı İmparatorluğu zamanından verilen örnek kadınların iktidara karışıp olumsuz etkilediğine dair gösterilen Hürrem ve Kösem Sultan... Ama beni rahatsız eden, nerdeyse Osmanlı İmparatorluğunun çökme sebebi olarak da gösterilen, "kadınların iktidara karışması" konusu. Bana göre dillerden düşürülmeyen Hürrem ve Kösem Sultan'ın aslında öngörüsüz bir hatanın kurbanı olduğudur. Asıl isimleri Anastasia olan bu iki isim eğitim görmemiş, savaş alanında doğup büyümüş, küçük yaşta esir düşüp ülkesinden sürülmüş çocuk sayılabilecek kişilerdir. Ama kaderin cilvesi, hizmetçi veya cariye olmak için getirildikleri bu iki Anastasia'yı (farklı zamanlarda) sarayın hanımı yapmıştır. Oysa bu şartlar altında yetişen her insan, bittabi hırçın yapılı ve had bilmeme eğilimlidir ama onların padişah eşi konumuna layık olmak için güzellikleri yeterli (imtihanları) olmuştur. Hangi sahipsiz savaş çocuğu, esirlikten, farklı din ve milletteki bir ülkenin başındaki kadın olmaya fırlayarak bu durumu kaldırabilirdi? Harem fırtınası burada başladı. İlerde bu fırtınaların ne kasırgalara sebep olduğunu gören Genç Osman, yabancılarla evliliği yasaklayacaktı. Hatta bu yüzden de Kösem Sultan tarafından canından oldu. Osmanlı kadınlarından da iktidar hırsında ileri giden olmuşsa da bunun zirvesini ve ortaklığını paylaşan Hürrem Sultan ve Kösem Sultan kadar olmadılar. En nihayetinde ülkenin selameti için Kösem sultanı öldüren de Turhan Sultan oldu.

Bu özet bilgiden sonra varmak istediğim şu ki, dünyaya hükümlanlık süren iki Süleyman'dan biri olan Kanuni Sultan Süleyman'ın Hürrem Sultanıyla başlayan bu aşk evliliğinin sonuçları Kanuni'ye yakıştırılmadı ve nihayetinde parmaklar Hürrem'e ve bütün kadınlara uzatıldı. Evet Sultanların sebep oldukları ortadaydı ama nerden geldiği ve nasıl olduğu unutulmuş, özel bir edep ve eğitimlerle büyümüş olan Osmanlı kadınlarına denk tutulmuş hatta Osmanlı kadınları küçük düşürülmüştür. Ve Osmanlı kadınlarını da aşan bu sonuç, genlerinde Türklük olmayan, kanı akmayan, sonradan (ya da mecburen) Müslüman olan savaş çocuğu bu iki Anastasia'nın sebep oldukları, "kadın olma"nın neticesine dönmüştür. Ne şaşırtıcı...

Bunu, tek taraflı suçlamayla başlayan durumun bütün kadınlara mal edilmesini azaltmak için yazdım. Adeta "kadınların tarihi" konusunu kavramış bir yazarla birlikte bu konuya kapak açma fırsatı bulmuşken bir de bu açının değerlendirilmiş olmasını diledim...